

I. Disposicións xerais

XEFATURA DO ESTADO

15411 LEI 27/2003, de 31 de xullo, reguladora da Orden de protección das vítimas da violencia doméstica.

JUAN CARLOS I

REI DE ESPAÑA

A todos os que a presente visen e entendesen.
Sabede: Que as Cortes Xerais aprobaron e Eu veño en sancionar a seguinte lei.

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

I

A violencia exercida no entorno familiar e, en particular, a violencia de xénero constitúe un grave problema da nosa sociedade que esixe unha resposta global e coordinada por parte de todos os poderes públicos.

A situación que orixinan estas formas de violencia transcende o ámbito puramente doméstico para converterse nunha lacra que afecta e involucra a toda a cidadanía.

Resulta imprescindible por tanto arbitrar novos e máis eficaces instrumentos xurídicos, quer articulados tecnicamente, que deteñan dende o inicio calquera conduta que no futuro poida dexenerar en feitos aínda máis graves. É necesaria, en suma, unha acción integral e coordinada que axunta tanto as medidas preventivas penais sobre o agresor, é dicir, aquelas orientadas a impedir a realización de novos actos violentos, como as medidas protectoras de índole civil e social que eviten o desamparo das vítimas da violencia doméstica e dean resposta á súa situación de especial vulnerabilidade.

Con este propósito, o pasado 22 de outubro de 2002 o Pleno do Congreso dos Deputados acordou crear no seo da Comisión de Política Social e Emprego unha subcomisión co fin de «... formular medidas legislativas que dean unha

resposta integral fronte á violencia de xénero...». Entre as conclusións máis relevantes desta subcomisión, destaca precisamente a proposta, apoiada polo Ministerio de Xustiza, de creación e regulación dun novo instrumento denominado orde de protección ás vítimas da violencia doméstica.

Esta iniciativa responde a unha inquietude que se veu manifestando en diversos documentos e informes de expertos, tanto nacionais (Consello Xeral do Poder Xudicial, Instituto da Muller, Fiscalía Xeral do Estado, etc.), como de organismos supranacionais (ONU, Consello de Europa, institucións da UE). A devandita inquietude foi formulada polas Cortes Xerais como «...a necesidade dunha resposta integral, a coordinación como prioridade absoluta...» no recente informe do relatorio constituído no seo da Comisión Mixta de Dereitos da Muller, que fixeron seu os Plenos do Congreso dos Deputados e do Senado. Con esta lei véñse a dar cumprimento a este mandato unánime das Cortes Xerais.

II

A orde de protección ás vítimas da violencia doméstica unifica os distintos instrumentos de amparo e tutela ás vítimas destes delitos e faltas. Pretende que a través dun rápido e sinxelo procedemento xudicial, sustanciado ante o xulgado de instrución, poida obter a vítima un estatuto integral de protección que concentre de forma coordinada unha acción preventiva de natureza civil e penal. É dicir, unha mesma resolución xudicial que incorpore conxuntamente tanto as medidas restritivas da liberdade de movementos do agresor para impedir a súa nova aproximación á vítima, como as orientadas a proporcionar seguridade, estabilidade e protección xurídica á persoa agredida e á súa familia, sen necesidade de

esperar á formalización do correspondente proceso matrimonial civil. A orde xudicial de protección suporá, á súa vez, que as distintas Administracións públicas, estatal, autonómica e local, activen inmediatamente os instrumentos de protección social establecidos nos seus respectivos sistemas xurídicos. Nisto consiste, precisamente, o seu elemento máis innovador.

Co fin de facer efectivas as medidas incorporadas á orden de protección, deseñouse un procedemento especialmente sinxelo, accesible a todas as vítimas da violencia doméstica, de xeito que tanto estas como os seus representantes legais ou as persoas do seu entorno familiar máis inmediato poidan solicitala sen formalismos técnicos ou custos engadidos. Ademais, a nova orde de protección tense que poder obter de forma rápida, xa que non haberá unha protección real á vítima se aquela non é activada coa máxima celeridade. Para isto, continuando na liña inaugurada pola Lei 38/2002, de 24 de outubro, pola que se regula o procedemento de axuízamento rápido de determinados delitos e faltas, a presente regulación se decanta por atribuír a competencia para adoptar a orden de protección ao Xuíz de Instrución en funcións de garda. A decisión xudicial deberá sustanciarse de maneira menos perturbadora no seo do proceso penal en curso, sexa cal fose a súa natureza e características. A estes efectos posibilitase que a audiencia xudicial do presunto agresor coincida coa comparecencia prevista no artigo 504 bis 2 da Lei de Axuízamento Criminal, cando esta fose procedente pola gravidade dos feitos ou as circunstancias concorrentes, con audiencia prevista no artigo 798 se se tratasen causas tramitadas con arranxo ao procedemento de axuízamento rápido, ou co acto do xuízo de faltas, no seu caso.

Finalmente, a nova lei da carta de natureza ao Rexistro Central para a protección das vítimas da violencia doméstica, ao que terán acceso inmediato todas as ordes de protección ditadas por calquera xulgado ou tribunal e no que se anotarán, ademais, os feitos relevantes a efectos de protección ás vítimas destes delitos e faltas.

Artigo primeiro.

Modifícase o artigo 13 da Lei de Axuízamento Criminal, que queda redactado nos seguintes termos:

«Considéranse como primeiras dilixencias a de consignar as probas do delito que poidan desaparecer, a de recoller

e poñer en custodia canto conduza á súa comprobación e á identificación do delincente, a de deter, no seu caso, aos presuntos responsables do delito, e a de protexer aos ofendidos ou prexudicados polo mesmo, aos seus familiares ou a outras persoas, podendo acordarse a tal efecto as medidas preventivas ás que se refire o artigo 544 bis ou a orde de protección prevista no artigo 544 ter desta lei.»

Artigo segundo.

Engádesse un novo artigo 544 ter na Lei de Axuízamento Criminal, redactado nos seguintes termos:

«1. O xuíz de instrución ditará orde de protección para as vítimas de violencia doméstica nos casos en que, existindo indicios fundados da comisión dun delito ou falta contra a vida, integridade física ou moral, liberdade sexual, liberdade ou seguridade dalgunha das persoas mencionadas no artigo 153 do Código Penal resulte unha situación obxectiva de risco para a vítima que requira a adopción dalgunha das medidas de protección reguladas neste artigo.

2. A orde de protección será acordada polo xuíz de oficio ou a instancia da vítima ou persoa que teña con ela algunha das relacións indicadas no apartado anterior, ou do Ministerio Fiscal.

Sen prexuízo do deber xeral de denuncia previsto no artigo 262 desta lei, as entidades ou organismos asistenciais, públicos ou privados, que tivesen coñecemento dalgun dos feitos mencionados no apartado anterior deberán poñelos inmediatamente en coñecemento do xuíz de garda ou do Ministerio Fiscal co fin de que se poida incoar ou instar o procedemento para a adopción da orden de protección.

3. A orde de protección poderá solicitarse directamente ante a autoridade xudicial ou o Ministerio Fiscal, ou ben ante as Forzas e Corpos de Seguridade, as oficinas de atención á vítima ou os servizos sociais ou institucións asistenciais dependentes das Administracións públicas. A devandita

solicitude terá que ser remitida de forma inmediata ao xuíz competente. En caso de suscitarse dúbidas acerca da competencia territorial do xuíz, deberá iniciar e resolver o procedemento para a adopción da orde de protección o xuíz ante o que se solicitase esta, sen prexuízo de remitir con posterioridade as actuacións a aquel que resulte competente.

Os servizos sociais e as institucións referidas anteriormente facilitarán ás vítimas da violencia doméstica ás que tivesen que prestar asistencia a solicitude da orde de protección, poñendo á súa disposición con esta finalidade información, formularios e, no seu caso, canais de comunicación telemáticos coa Administración de Xustiza e o Ministerio Fiscal.

4. Recibida a solicitude de orde de protección, o xuíz de garda, nos supostos mencionados no apartado 1 deste artigo, convocará a unha audiencia urxente á vítima ou ao seu representante legal, ao solicitante e ao agresor, asistido, no seu caso, de avogado. Ademais será convocado o Ministerio Fiscal.

Esta audiencia poderá sustanciar simultaneamente coa prevista no artigo 504 bis 2 cando a súa convocatoria fose procedente, coa audiencia regulada no artigo 798 naquelas causas que se tramiten conforme ao procedemento previsto no título III do libro IV desta lei ou, no seu caso, co acto do xuízo de faltas. Cando excepcionalmente non fose posible celebrar a audiencia durante o servizo de garda, o xuíz ante o que fose formulada a solicitude a convocará no prazo máis breve posible. En calquera caso a audiencia terá que celebrarse nun prazo máximo de 72 horas dende a presentación da solicitude.

Durante a audiencia, o xuíz de garda adoptará as medidas oportunas para evitar a confrontación entre o agresor e a vítima, os seus fillos e os restantes membros da familia. A estes efectos disporá que a súa declaración nesta audiencia se realice por separado.

Celebrada a audiencia, o xuíz de garda resolverá mediante auto o que proceda sobre a solicitude da orde de protección, así como sobre o contido e vixencia das medidas que incorpore. Sen prexuízo disto, o xuíz de instrución poderá adoptar en calquera momento da

tramitación da causa as medidas previstas no artigo 544 bis.

5. A orde de protección confire á vítima dos feitos mencionados no apartado 1 un estatuto integral de protección que comprenderá as medidas preventivas de orde civil e penal contempladas neste artigo e aquelas outras medidas de asistencia e protección social establecidas no ordenamento xurídico.

A orde de protección poderá facerse valer ante calquera autoridade e Administración pública.

6. As medidas preventivas de carácter penal poderán consistir en calquera das previstas na lexislación procesual criminal. Os seus requisitos, contido e vixencia serán os establecidos con carácter xeral nesta lei. Adoptaranse polo xuíz de instrución atendendo á necesidade de protección integral e inmediata da vítima.

7. As medidas de natureza civil deberán ser solicitadas pola vítima ou polo seu representante legal, ou ben polo Ministerio Fiscal, cando existan fillos menores ou incapaces, sempre que non fosen previamente acordadas por un órgano da orde xurisdiccional civil, e sen prexuízo das medidas previstas no artigo 158 do Código Civil. Estas medidas poderán consistir na atribución do uso e goce da vivenda familiar, determinar o réxime de custodia, visitas, comunicación e estancia cos fillos, o réxime de prestación de alimentos, así como calquera disposición que se considere oportuna a fin de apartar ao menor dun perigo ou de evitalle prexuízos.

As medidas de carácter civil contidas na orde de protección terán unha vixencia temporal de 30 días. Se dentro deste prazo fose incoado a instancia da vítima ou do seu representante legal un proceso de familia ante a xurisdición civil as medidas adoptadas permanecerán en vigor durante os trinta días seguintes á presentación da demanda. Neste termo as medidas deberán ser ratificadas, modificadas ou deixadas sen efecto polo xuíz de primeira instancia que resulte competente.

8. A orde de protección será notificada ás partes, e comunicada polo

xuíz inmediatamente, mediante testemuño íntegro, á vítima e ás Administracións públicas competentes para a adopción de medidas de protección, sexan estas de seguridade ou de asistencia social, xurídica, sanitaria, psicolóxica ou de calquera outra índole. A estes efectos establecerase regulamentariamente un sistema integrado de coordinación administrativa que garanta a axilidade destas comunicacións.

9. A orde de protección implicará o deber de informar permanentemente á vítima sobre a situación procesal do imputado así como sobre o alcance e vixencia das medidas preventivas adoptadas. En particular, a vítima será informada en todo momento da situación penitenciaria do agresor. A estes efectos darase conta da orde de protección á Administración penitenciaria.

10. A orde de protección será inscrita no Rexistro Central para a Protección das Vítimas da Violencia Doméstica.

11. Naqueles casos nos que durante a tramitación dun procedemento penal en curso xorda unha situación de risco para algunha das persoas vinculadas co imputado por algunha das relacións indicadas no apartado 1 deste artigo, o Xuíz ou Tribunal que coñeza da causa poderá acordar a orde de protección da vítima con arranxo ao establecido nos apartados anteriores.»

Disposición adicional primeira.

O Goberno, a proposta do Ministerio de Xustiza, oído o Consello Xeral do Poder Xudicial e a Axencia de Protección de Datos, ditará as disposicións regulamentarias oportunas relativas á organización do Rexistro Central para a Protección das Vítimas da Violencia Doméstica, así como ao réxime de inscrición e cancelación doa seus asentos e o acceso á información contida no mesmo, asegurando en todo caso a súa confidencialidade.

Disposición adicional segunda.

O seguimento da implantación desta lei levarase a cabo por unha comisión integrada por representantes do Consello Xeral do Poder Xudicial, da Fiscalía Xeral do Estado, das profesións xurídicas e dos Ministerios de Xustiza, Interior e Traballo e Asuntos Sociais, así como por unha representación das comunidades autónomas e das entidades locais.

Corresponderá a esta comisión a elaboración de protocolos de alcance xeral para a implantación da orde de protección regulada nesta lei, así como a adopción de instrumentos adecuados de coordinación que aseguren a efectividade das medidas de protección e de seguridade adoptadas polos xuíces e tribunais e as Administracións públicas competentes.

Disposición final única.

A presente lei entrará en vigor o día seguinte á súa publicación no «Boletín Oficial do Estado».

Por tanto,
Mando a todos os españois, particulares e autoridades, que garden e fagan gardar esta lei.

Palma de Mallorca, 31 de xullo de 2003.

JUAN CARLOS R.

O Presidente do Goberno,
JOSÉ MARÍA AZNAR LÓPEZ